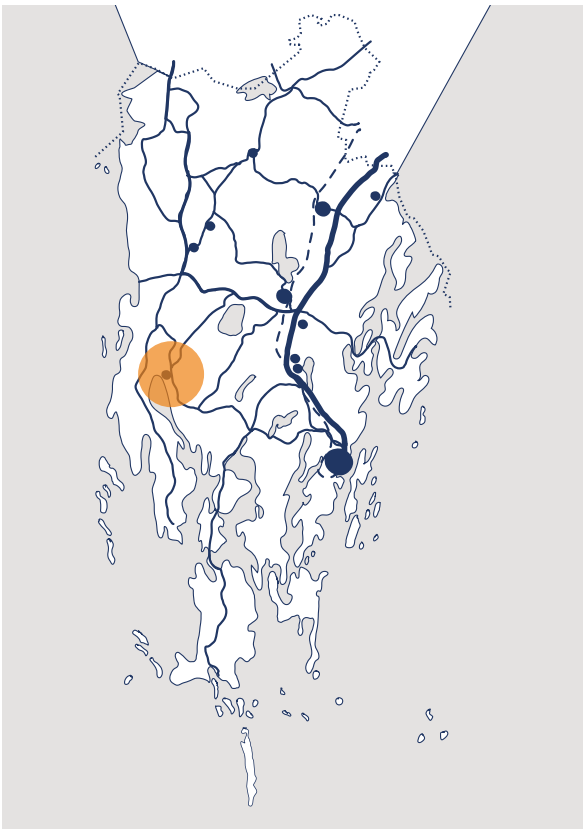
5.6 STORA VIKA

5.6.1 Nuläge

Stora Vika har ett tydligt arv som bruksort där kalkbrottet, industriområdet och samhället är tydligt åtskilda från varandra och skapar tre starka karaktärsområden, vilket också utgör riksintresse för kulturmiljövården. Redan på stenåldern bosatte sig människor runt dalgången där Stora Vika nu ligger. År 1949 anlades dagens Stora Vika i anslutning till den gamla byn Marsta. Skånska Cement AB (senare Cementa) byggde en cementfabrik i anslutning till en omfattande kalkstensfyndighet. Samhället planerades för fabrikens arbetare med familjer och där skulle finnas allt man kunde behöva såsom bostäder, skola, affär, allaktivitetshus och kyrka. Samhället har i stort behållit sin karaktär, en varsam förtätning har skett i södra delen i slutet av 1980-talet.

I samhället bor idag cirka 700 personer. Cementfabriken är nedlagd och i delar av området finns istället en hamn med omgivande företag. En förskola finns i samhället och föreningslivet är starkt.

Naturen kring Stora Vika präglas av den för kommunen unikt kalkrika marken vilken medför en speciell växtlighet och arter knutna till sådan vegetation. Exempelvis finns stora mängder blåsippor, orkidéer, blodnäva och blåeld i och kring orten. Inom samhället finns främst lövträdsmiljöer medan hela orten omges av barrskogsklädda höjder med inslag av örter.

Stora Vika i Nynäshamns kommun.

5.6.2 Förutsättningar och utmaningar

Stora Vika anses vara ett av landets sista brukssamhällen och orten med omgivningar är av riksintresse för kulturmiljövård. Den i kulturmiljöprogrammet utpekade närmiljön kring Marsta och Stora Vika (11:3) sammanfaller med riksintresseområdet och ska skyddas utifrån att den innehåller fornlämningar i form av kommunens tätaste koncentration av boplatser från yngre stenålder.

Marsta är ett arkitekturhistoriskt värdefullt område med bland annat radhus från slutet av 1940-talet. När samhället anlades gjordes också en trädgårdsplanering med egna små täppor, allmänna gräsytor och vegetation anpassad utifrån platsens förutsättningar.

Även naturen runt samhället är mycket värdefull och ingår i en lokal grön värdekärna. Högst naturvärden finns öster och söder om Marsta, kring det nedlagda

Bostadslängor i Stora Vika.

kalkbrottet och dess dammar. Här finns en mycket värdefull flora, fauna och funga (svamp), bland annat purpurknipprot, hasselsnok, apollofjäril, svarthakedopping och kopparspindling. Många av arterna som lever här är rödlistade och/eller hotade. Kommunen arbetar med att införa ett skydd av naturen i och kring kalkbrottet och dess omgivningar.

Strax väster om orten ligger Fållnäsviken som nyttjas för bad och annan rekreation. Vattenkvaliteten i viken har med åren försämrats och uppnår idag otillfredsställande ekologisk status. Kommunen har tagit fram underlag till ett lokalt åtgärdsprogram som beskriver förslag till åtgärder för att förbättra vikens ekologiska status, exempelvis en dagvattendamm.

Stora Vika ligger inom riksintresse för kust och skärgård enligt 4 kap miljöbalken. Vid utveckling av orten ska turismens och friluftslivets intressen beaktas och påtaglig skada på områdets natur- och kulturmiljövärden undvikas.

Inom delar av samhället och verksamhetsområdet finns geologiska förutsättningar för ras och skred och delar av strandområdet utmed Fållnäsviken ligger under lägsta grundläggningsnivå utifrån framtida havsnivåhöjning. Dessa förutsättningar behöver adresseras vid eventuell planering. Riksintresset för kulturmiljövården, strandskyddet och grönstrukturen som omger Stora Vika begränsar ortens expansionsmöjligheter.

5.6.3 Planering och utveckling

Ny bebyggelse prövas enligt plan- och bygglagen, miljöbalken, samt de ”Så här gör vi” som beskrivs i samtliga avsnitt i översiktsplanen. Ny bebyggelse ska också ta hänsyn till samhällsekonomiska konsekvenser.

Stora Vika har en tydlig karaktär och identitet som ska bevaras i sina tre områden; samhället Marsta, kalkbrottet och verksamhetsområdet. Utveckling ska ske i enlighet med de förhållningssätt som beskrivs i avsnitt 8.5 Riksintresse för kulturmiljövården.

En varsam förtätning av det befintliga samhället Marsta kan ge underlag för service, kollektivtrafik och bidra till en levande ort, men förutsätter att riksintresset för kulturmiljön kan tillgodoses. Bebyggelse och enskilda byggnaders utformning ska följa områdets struktur, landskapsrum och ursprungliga arkitektoniska tanke. Nya byggnader inne i samhället ska hålla samma skala som den befintliga bebyggelsen.

En utvecklingsplan för Stora Vika togs fram 2015 och beskriver planeringsförutsättningarna för orten. Det öppna och gröna aktivitetsområdet som är centralt beläget i den flacka dalgången, tillsammans med närheten till vattnet och den kuperade naturen, ger samhället en tydlig rumslighet. Den öppna dalgången med fri siktlinje ner mot Fållnäsviken ska bevaras och stärkas som social tyngdpunkt och mötesplats för orten. Platsen vid Marsta busshållplats kan stärkas som mötesplats och entré till orten. I anslutning till samhällets norra och södra delar, samt öster om väg 573, kan kompletterande småskalig bebyggelse tillkomma som anpassas till den kuperade terrängen och naturvärdena. För att möjliggöra bebyggelse i öster är det särskilt angeläget att skapa en bra och trafiksäker koppling över väg 573 för att minska vägens barriäreffekt.

Verksamhetsområdet vid hamnen med dess företag ska kunna utvecklas inom sina nuvarande gränser med hänsyn till områdets kulturmiljövärden och riksintressets uttryck.

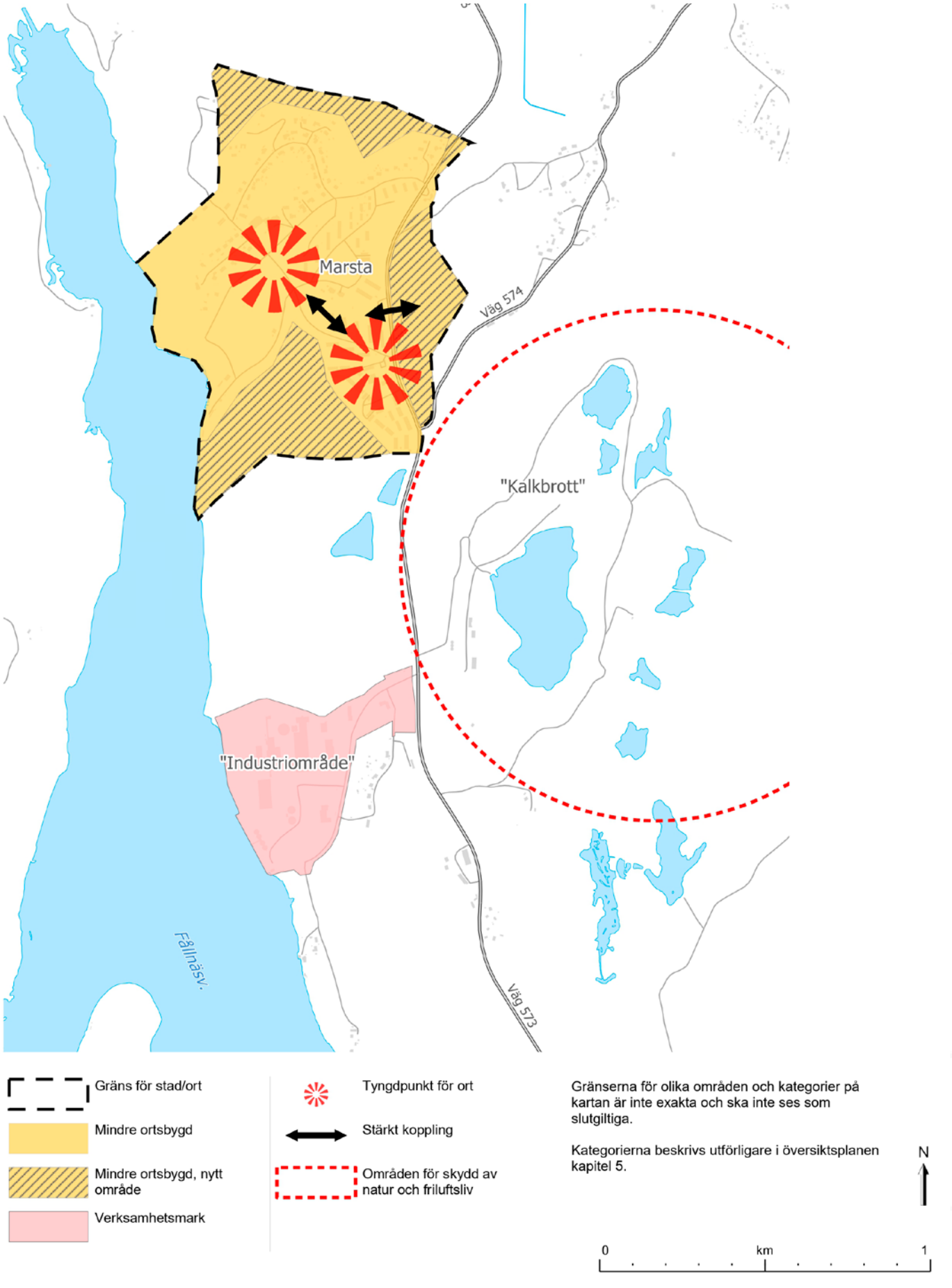
Kalkbrottet ska med sina unika kulturmiljö-, friluftslivs- och naturvärden inklusive Fjärilsstigen kunna utvecklas som besöksmål. De höga värdena runt kalkbrottet ska säkerställas genom skydd.

Vid planering ställs krav på att säkerställa trafiksäkerheten för trafikanter. Väg 574, Sjöviksvägen, har en hög andel tung trafik, delvis från hamnen i Stora Vika. Behov finns av åtgärder på vägen som förbättrar trafiksäkerheten. Även kollektivtrafiken, särskilt till Ösmo, liksom möjligheterna till säkra gång- och cykelstråk behöver förbättras.

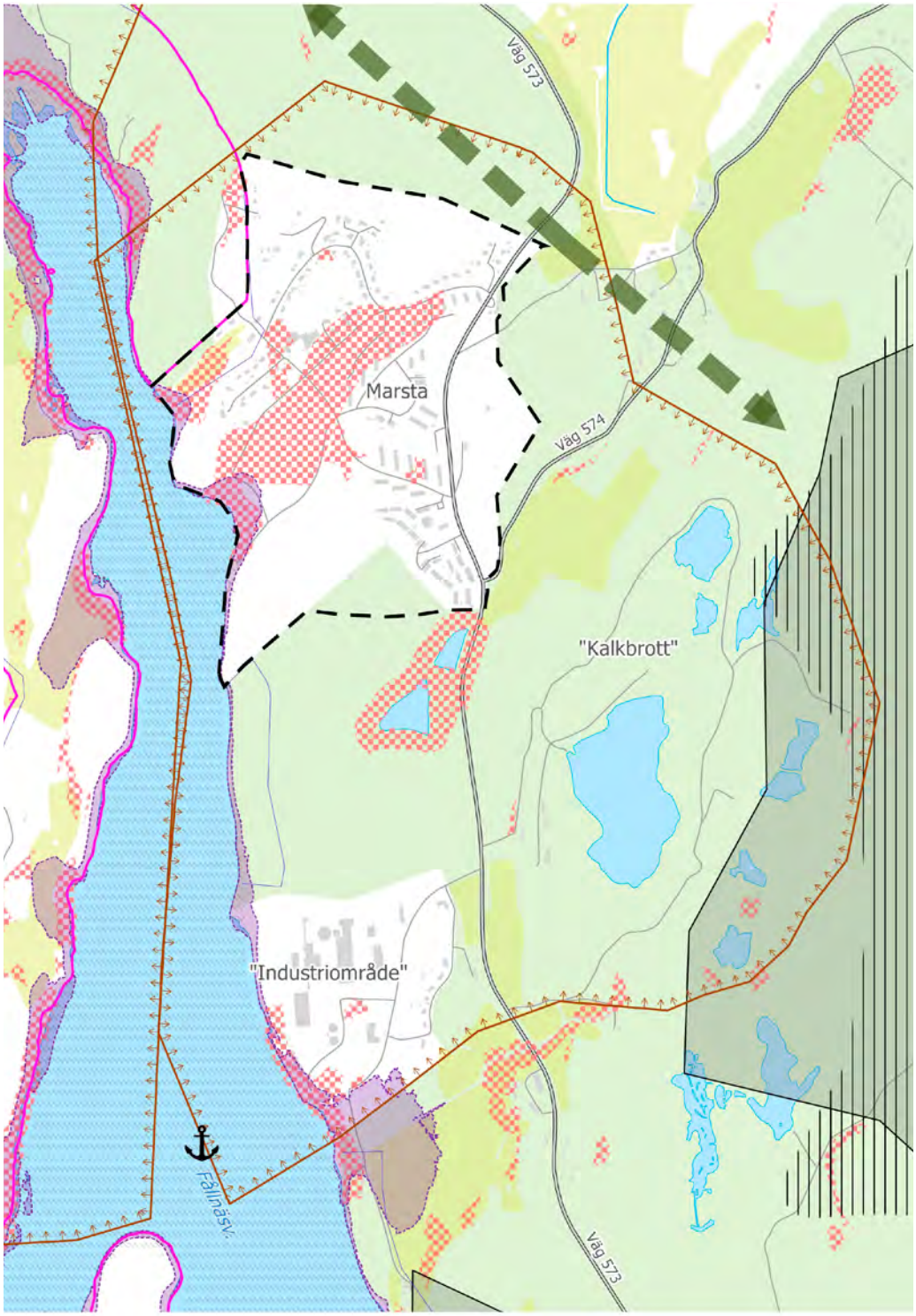

Pärlemofjärilar kan ses på fjärilsstigen i Stora Vika.

5.6.4 Ortskarta Stora Vika - planering och utveckling

5.6.5 Ortskarta Stora Vika - förutsättningar och utmaningar

Hela kartans område täcks av riksintresse för kust och skärgård.

Gränserna för olika områden och kategorier på kartan är inte exakta och ska inte ses som slutgiltiga.

Gräns för stad/ort

Riksintresse för kommunikation, sjöfart, hamn

Riksintresse för kulturmiljövård

Riksintresse yrkesfiske, kust

Åkermark (definierat av Lantmäteriet)

Stora, opåverkade områden

Tysta områden prioriterade för bevarande

Strandskydd

Strandskydd, utvidgat

Lokal och/eller regional grönstruktur

Svagt grönt samband, lokalt och/eller regionalt

Lägsta grundläggningsnivå (länsstyrelsen)

Förutsättningar för ras och skred (sammanslagen information)

N

0 km 1